



# DBB 215 BİÇİMBİLİM

11-12. HAFTA

# Okuma Listesi

- Özsoy, S., Erk-Emeksiz, Z., Turan, Ü.D. ve Uzun, L. (2011). *Genel Dilbilim II.* (Ed. Özsoy, S., Erk-Emeksiz, Z.). Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Uzun, N.E. (2006). *Biçimbilim (Temel Kavramlar)*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Haspelmath, M. (2002). *Understanding Morphology*. Arnold Publishers: Understanding Language Series .
- Radford, A. et al. (1999). *Linguistics: An Introduction*. Cambridge: University Press.
- Lieber, R. (2010) *Introducing Morphology*. Cambridge University Press.
- Carstairs-McCarthy, A. (2002) *An Introduction to English Morphology*. Edinburgh University Press
- Matthews, P. H. (1993). *Morphology*. Cambridge University Press.
- Haspelmath, M and Sims, A. D. (2010) (2nd edition). *Understanding morphology*. London: Hodder Education.

# Sözdizimsel Etkileşim

**1. Katışma:** Dillerde çok yaygın olarak görülen etkileşim türü, katışma anlamına gelen Hintçe sandi sözcüğü ile karşılanır. Sandi görülen dillerde tipik başkalaşma, iki sözcükten baştakinin son sesi ile sondakinin baş sesi arasında bir etkileşim olmasıdır.

## Yunanca

$n-k > ng$ :	<i>ston kipo</i>	$> /stong ipo/$	(bahçede)
$n-b > mb$ :	<i>den mporei</i>	$> /demb ori/$	(yapamaz)
$n-ks > ngz$ :	<i>den ksero</i>	$> /deng zero/$	(bilmiyorum)

# Sözdizimsel Etkileşim

**2. Kaynaşma (cliticisation)** denilen süreçte, dizimde yer alan sözcüklerin biri sesbilgisel tözünde yitimler oluşacak denli biçim değiştirerek kendisinden önce ya da sonra gelen sözcüğe eklenir. Bu yolla biçim değiştirme, sözcüğün adeta bir ek gibi davranması sonucunu doğurur.

**Türkçe:** i- eylemi

<i>Gelir idi</i>	> <i>gelirdi</i>
<i>Geliyor imiş</i>	> <i>geliyormuş</i>
<i>Akacak ise</i>	> <i>akacaksa</i>
<i>Gelmeli idi</i>	> <i>gelmeliydi</i>
<i>Alsa idi</i>	> <i>alsaydı</i>
<i>Otura idik</i>	> <i>oturaydık</i>

# Sözdizimsel Etkileşim

**3. Geçişme (incorporation)** sürecinde olup biten, basitçe iki ayrı sözlüksel öğenin tıpkı kaynaşmada olduğu gibi yapışmasıdır ama bu kez yapışma, daha çok sözdizimsel konumları ilgilendirir; bu süreç sonucunda iki ayrı sözdizimsel kurucu birleşerek tümcenin tek bir kurucusu konumunda gelir.

## Türkçe:

<u>Özne</u>	<u>Nesne</u>	<u>Yüklemcil öge</u>
<i>Ali</i>	<i>halıyı</i>	<i>aldı</i>

Ali halıyı **dün** aldı (halıyı-nesne görevinde kurucu)

Ali dün halı aldı (halı-yüklemcil görevindeki kurucu)

\*Ali halı dün aldı

# Sözdizimsel Etkileşim

## 3. Çatı Değişirimi

Türkçe:

<u>Özne</u>	<u>nesne</u>	<u>eylem</u>
Polis	hırsız	kaçırdı

<u>Özne</u>	<u>eylem</u>
Hırsız	kaçırıldı

# Sözdizimsel Etkileşim

## 4. Çatı Değişirimi

Türkçe:

<u>Özne</u>	<u>nesne</u>	<u>eylem</u>
Polis	hırsız	kaçırdı

<u>Özne</u>	<u>eylem</u>
Hırsız	kaçırıldı

# Sözdizimsel Etkileşim

## 5. Yerleştirme

**Türkçe:** Polis hırsızın yakaladı

### Sıfatlaştırma

[Polis-in yakala-dıĝ-ı] hırsız tekrar kaçtı

[Hırsızın yakalayan] polis ödüllendirildi

Hiç [hırsız yakala-mış] polis gördün mü?

### Zarflandırma

[Polis hırsızın yakala-y-ınca] herkes sevindi.

Polis [hırsızın yakaladık]-tan sonra tekrar kaçtı.

Polis [hırsızın yakala-y-ıp] geldi.